

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Digitální učební materiál

Číslo projektu	CZ.1.07/1.5.00/34.0802
Název projektu	Zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
Číslo a název šablony klíčové aktivity	III/2 – Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
Příjemce podpory	Gymnázium, Jevíčko, A. K. Vitáka 452

Název DUMu	Abstraktní malířství 1. poloviny 20. století
Název dokumentu	VY_32_INOVACE_kód z tabulky
Pořadí DUMu v sadě	16
Vedoucí skupiny/sady	Mgr. Jaromír Baranok
Datum vytvoření	10. 3. 2013
Jméno autora	Mgr. Jaromír Baranok
e-mailový kontakt na autora	baranok@seznam.cz
Ročník studia	4. ročník
Předmět nebo tematická oblast	dějiny kultury
Výstižný popis způsobu využití materiálu ve výuce	Pracovní list seznamuje s proudy abstraktního umění 1. poloviny 20. století. Inovace: mezipředmětové vztahy (výtvarná výchova), využití ICT, mediální techniky.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Abstraktní malířství 1. poloviny 20. století

Orfismus

Představitelé

- Robert Delaunay (1885 – 1941), František Kupka (1871 – 1957)
- Sonia Delaunay-Terk (1885 – 1979)

Znaky

- název směru dal roku 1913 Guillaume Apollinaire v souvislosti výstavou Roberta Delaunayho, Orfeus – mytický pěvec
- vyvolání hudebních dojmů kombinací abstraktních lineárních prvků a barevných ploch¹

<http://en.wikipedia.org/wiki/File:Delaunay-Windows.jpg>, licence PD

Robert Delanauy – Simultánní okna, 1912

¹ podle ODEHNALOVÁ, Alena. Vybrané kapitoly z dějin kultury XX. století. 1. vyd. Brno: CERM, 2001, s. 88. ISBN 80-7204-211-4.

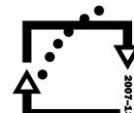
evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Neoplasticismus

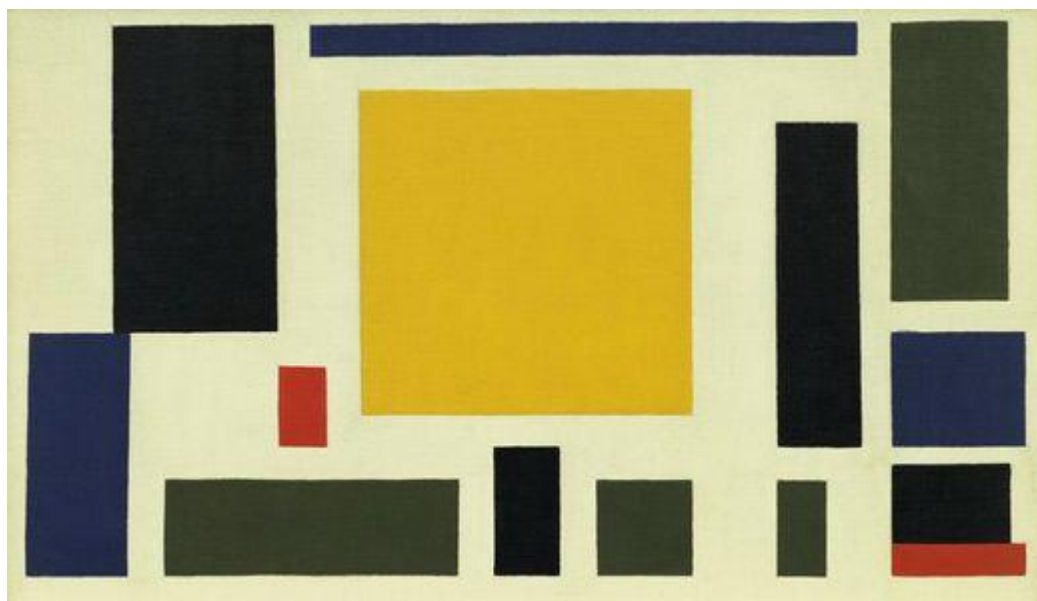
Představitelé

- Piet Mondrian (1872 – 1944), Theo van Doesburg (1883 – 1931)
- společně zakládají časopis De Stijl (1917),
- De Stijl je rovněž označení umělecké skupiny, jejímiž byli členy

Znaky

- hledání harmonie rovnováhy
- vychází ze zásad skupiny De Stijl:
  1. úplná abstrakce,
  2. omezení na přímku, pravý úhel,
  3. základní barvy: bílá, černá a žlutá²

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Theo_van_doesburg_de_koe.jpg, licence PD

Theo van Doesburg – Kráva, kolem 1918

² podle ODEHNALOVÁ, Alena. Vybrané kapitoly z dějin kultury XX. století. 1. vyd. Brno: CERM, 2001, s. 88-89. ISBN 80-7204-211-4.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Rayonismus

Představitelé

- Natálie Gončarovová (1881 – 1962), Michail Larionov (1881 – 1964)

Znaky

- vzniká roku 1913 v Rusku, první díla se znaky rayonismu vznikla ještě před tímto rokem
- název z francouzského le rayon - paprsek
- užívá se též označení lučismus (z ruštiny – луч = paprsek)
- vyvolání představy čtvrtého prostoru
- plochy členěny čarami (světelnými paprsky), jež vystřelují do prostoru
- rozložení předmětu v barevné abstraktní diagramy³
- pohyb, jasné barvy

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Michail_Larionov,_Rayonismus_Rot_und_Blau_1911.jpg, licence PD

Michail Larionov – Červená a modrá, 1911

³ podle ODEHNALOVÁ, Alena. Vybrané kapitoly z dějin kultury XX. století. 1. vyd. Brno: CERM, 2001, s. 89. ISBN 80-7204-211-4.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Suprematismus

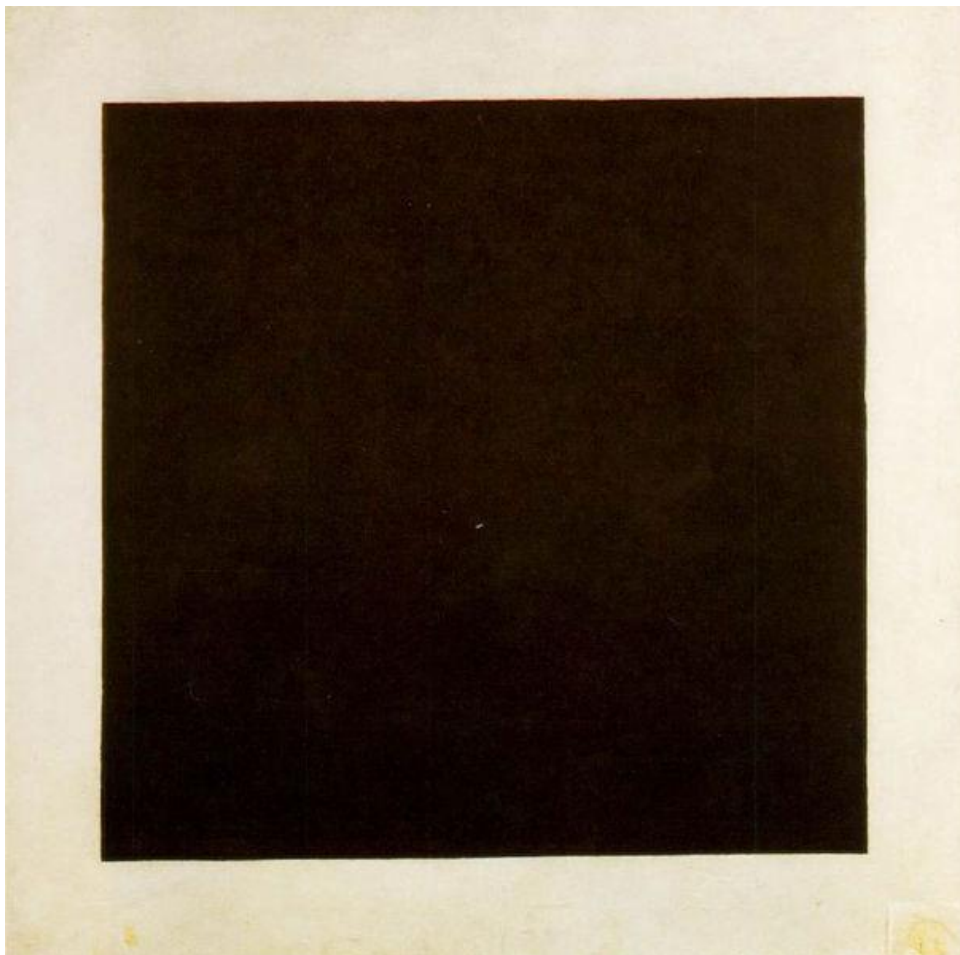
Představitelé

- Kazimir Malevič (1879 – 1935)

Znaky

- směr geometrické abstrakce, krajní abstrakce, název ze supremace (z lat. suprematia) = autorita, nadvláda, svrchovanost
- manifestem dílo Suprematismus aneb Nepředmětný svět, spoluautorem básník Vladimír Majakovskij (1893 – 1930)
- základní formy: kruh, trojúhelník, kříž, obdélník a čtverec
- barevné obrazce na bílém pozadí
- forma a barva mají mít převahu nad zobrazováním viditelného světa jevů
- snaha překonat předmětnost

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Kazimir Malevič – Černý čtverec na bílém pozadí, 1915

Konstruktivismus

Představitelé

- Vladimir Tatlin (1885 -1953), Alexandr Rodčenko (1891 - 1956), Naum Gabo (1890 - 1977), El Lisickij (1890 - 1941), Antoine Pevsner (1886 - 1962)

Znaky

- umělecké hnutí, vychází z geometrické abstrakce
- v roce 1920 otištěn Konstruktivistický manifest
- vznikl v Rusku po roce 1915, rozvíjí se po říjnové revoluci v Rusku (1917), sloužil k oslavě nového bolševického režimu v Rusku
- ohlas nalezl v Německu (Bauhaus) a Holandsku
- týká se nejen malířství, ale také architektury, sochařství, divadla, poezie, filmu a divadla
- inspirace technikou, technickou konstrukcí
- kombinace různých technik a materiálů
- geometrické prvky

http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Tatlin%27s_Tower_maket_1919_year.jpg, licence PD

Vladimir Tatlin - návrh Věže III. internacionály, 1919

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

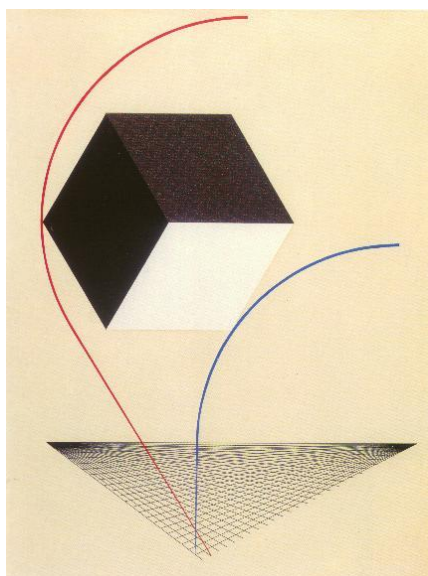
OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Úkol

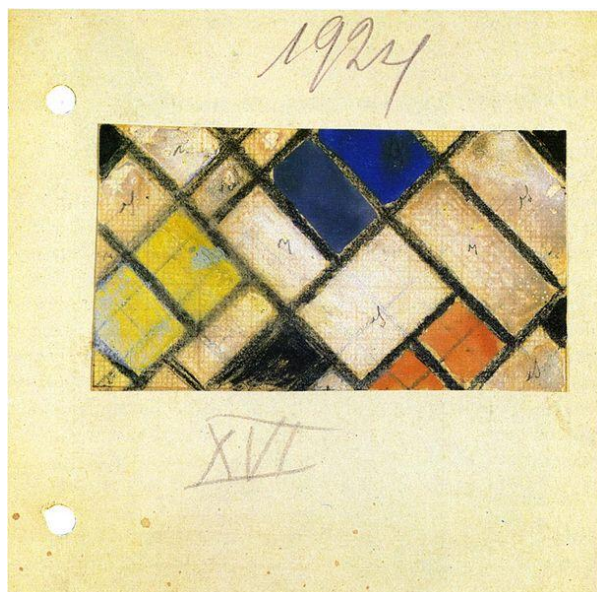
Přiřadte jednotlivá díla k výše uvedeným uměleckým směrům, zdůvodněte svoje rozhodnutí.

a)

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:A_Prounen_by_El_Lissitzky_c.1925.jpg?uselang=cs, licence PD

b)

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Theo_van_Doesburg_013.jpg, licence PD

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

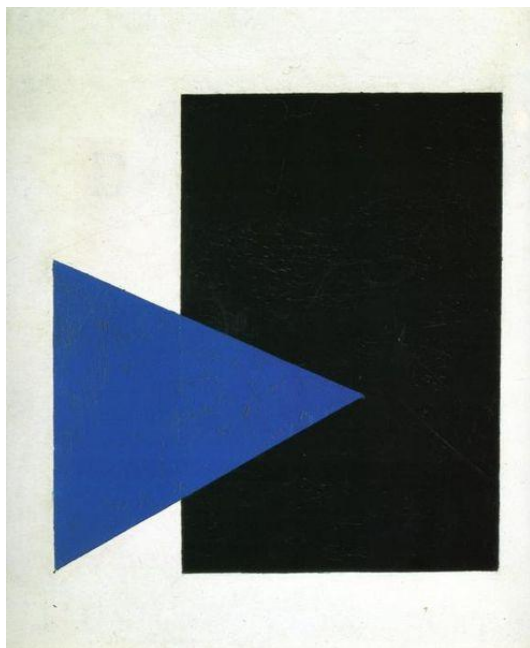
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

c)

http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Suprematism_with_Blue_Triangle_and_Black_Square.jpg, licence PD

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Řešení

- a) El Lisickij - Proun, kolem 1925 – konstruktivismus; inspirace technikou, technickou konstrukcí, geometrické prvky.
- b) Theo van Doesburg – studie k nelibozvučné diagonální kompozici, 1924 – neoplasticismus; úplná abstrakce, omezení na přímku, pravý úhel, převažují bílá, černá a žlutá barva.
- c) Kazimir Malevič - Suprematismus s modrým trojúhelníkem a černým obdélníkem, 1915 – suprematismus; základní formy: kruh, trojúhelník, barevné obrazce na bílém pozadí, geometrická abstrakce, krajní abstrakce.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

GOMBRICH, E. *Příběh umění*. Vyd. 2., rev., v MF a Argu 1. Praha. ISBN 80-204-0685-9.

MRÁZ, Bohumír a Marcela MRÁZOVÁ. *Encyklopedie světové malířství*. 1. vyd. Praha: Academia, 1988.

ODEHNALOVÁ, Alena. *Vybrané kapitoly z dějin kultury XX. století*. 1. vyd. CERM, 2001, 318 s. ISBN 80-720-4211-4.

PIJOAN, José. *Dějiny umění*. 9. 3. vyd. Praha: Odeon, 1991. ISBN 80-207-0098-6.

PROKOP, Vladimír. *Kapitoly z dějin výtvarného umění: pro výuku dějin umění na středních školách*. Sokolov: O.K.-Soft, 1996. ISBN 80-238-0377-8.

2. Obrázky

<http://en.wikipedia.org/wiki/File:Delaunay-Windows.jpg>, licence PD, (cit. 09-03-2012)

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Theo_van_doesburg_de_koe.jpg, licence PD, (cit. 09-03-2012)

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Michail_Larionow,_Rayonismus_Rot_und_Blau_1911.jpg, licence PD, (cit. 09-03-2012)

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Black_Square.jpg?uselang=cs, licence PD, (cit. 09-03-2012)

http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Tatlin%27s_Tower_maket_1919_year.jpg, licence PD, (cit. 09-03-2012)

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:A_Prounen_by_El_Lissitzky_c.1925.jpg?uselang=cs, licence PD, (cit. 09-03-2012)

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Theo_van_Doesburg_013.jpg, licence PD, (cit. 09-03-2012)

http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Suprematism_with_Blue_Triangle_and_Black_Square.jpg, licence PD, (cit. 09-03-2012)

3.

Materiál je určen pro bezplatné užívání pro potřebu výuky a vzdělávání na všech typech škol a školských zařízení. Jakékoliv využití podléhá autorskému právu. Dílo smí být dále šířeno pod licencí CC BY-SA (www.creativecommons.cz).